

**Mezinárodní organizace a nadnárodní
instituce, jichž je Česko členem.
Jejich struktura a rozhodovací procesy.**

CEVRO

Cíle hodiny

- Vznik mezinárodních organizací
- Hlavní mezinárodní organizace
- Česko a mezinárodní organizace

Počátky systému mezinárodních organizací

Aliance městských států ve starověkém Řecku a Římě (Peloponéská liga, Latinská liga)

Středověké mírové projekty (William Penn, Jiří z Poděbrad, Abbé de Saint Pierre, J.J. Rousseau, Immanuel Kant)

Velmocenské konference obnovující rovnováhu a řád po velkých válečných konfliktech (Utrecht, Berlín)

Koncert velmocí

- periodické konference, mezinárodní režim, rovnováha moci v Evropě,
- klíčová role čtyř velmocí – VB, Rakousko, Prusko, Rusko, účast menších zemí
- přípravné konference + hodnocení implementace
-

Haagské mírové konference a Haagský systém

- 1899 – **Haagská mírová konference** – mírové řešení sporů a odzbrojení
- První Haagská konvence – zákaz některých válečných aktů, ustanovení o mírovém řešení sporů, Stálý rozhodčí soud
- 1907 – **druhá Haagská mírová konference** – připojili se země Latinské Ameriky
- Druhá Haagská konvence – méně podstatné výsledky

1. První mezinárodní organizace: Ústřední komise pro plavbu na Rýně - dohled nad režimem plavby

Počátky systému mezinárodních organizací

Společnost národů - podpora myšlenky zejména USA a UK prezident USA Wilson, demokratický mír
dohoda obsažená ve Versaillské smlouvě (1919): podpora míru, bezpečnosti a mezinárodní spolupráce

uplatňovat sankce proti narušitelům dohod (kolektivní bezpečnost)

členská základna- původně 62 států – mimo USA, Německo (1926-1933), SSSR (1934-1939)

institucionální struktura

Shromáždění – každý stát jeden hlas, převážně jednomyslnost

Rada – původně čtyři stálí členové (Francie, Itálie, Japonsko, UK) + nestálí členové

Stálý sekretariát – cca 600 zaměstnanců, generální tajemník Eric Drummond

Stálý mezinárodní soudní dvůr

řešení konfliktů, dočasná správa, pomoc uprchlíkům

správa Gdaňsku, referendum v horním Slezsku, správa Sárska, polsko-litevský spor, finsko-švédský spor (1920), bulharsko-řecký spor (1925), řecko-turecká válka (1922)

Odzbrojení - spíše neúspěch – několik konferencí. Ženevský protokol, Locarno, Briand-Kelloggův

Mezinárodní organizace práce - International Labor Organization (ILO) první a jediná specializovaná agentura SN
odlišná národní pravidla a konkurenceschopnost, založena 1919 Versaillskou smlouvou

MO jako instituce

- instituce - trvalejší soubory pravidel (rules), která definují jednání aktérů:
soubory pravidel definujících jednání aktérů, členská základna, organizační struktura, včetně byrokratického aparátu, schopnost samostatného jednání

MO jako politické systémy

- 1) soubory institucionálních struktur (polity), rozhodovacích procesů (politics) a výstupů (policy)
- 2) subsystémy mezinárodního systému

- **mezivládní** (IGOs) – vlády
- **nevládní** (INGOs) – nevládní (transnacionální) aktéři
- ziskové (Microsoft, Ikea, Toyota) a neziskové (Greenpeace)
- **smíšené** (např. ILO): pokud jsou založeny mezivládním aktem, patří do IGOs

- **transvládní organizace** (TGOs) – členy jednotlivé vládní instituce (Interpol, Meziparlamentní unie) – členy nejsou přímo státy, ale policie, parlamenty...

Typologie:

Typologie podle rozsahu členství a cílů

- 1) univerzální – všeobecné členství a všeobecné cíle, (OSN)
- 2) funkcionální – všeobecné členství, omezené cíle, (WTO)
- 3) regionální – omezené členství, všeobecné cíle, (OBSE)
- 4) regionálně funkcionální – omezené členství, omezené cíle, (Rada Evropy)

- IAEA – International Atomic Energy Agency
- WTO – World Trade Organization
- IMF – International Monetary Fund
- IBRD – International Bank for Reconstruction and Development
- UNDP – UN Development Programme
- UNEP – UN Environmental Programme
- WMO – World Meteorological Organization
- UNHCHR – UN High Commissioner on Human Rights
- ILO – International Labour Organization
- WHO – World Health Organization
- IMO – International Maritime Organization
- ICAO – International Civil Aviation Organization
- ITU – International Telecommunications Union
- UPU – Universal Postal Union

- **všeobecné cíle**
  - **všeobecné členství**
    - OSN
  - **omezené cíle**
    - bezpečnost – IAEA
    - obchodní, měnové vztahy – WTO, IMF
    - rozvoj – IBRD, UNDP
    - životní prostředí – UNEP, WMO
    - lidská práva – UNHCR
    - pracovní podmínky (ILO)
    - zdraví (WHO)
    - doprava (IMO, ICAO)
- **omezené členství**
  - Africká unie
  - Organizace amerických států
  - Arabská liga
  - OBSE
  - bezpečnost – NATO
  - ekonomická integrace – EU, NAFTA, MERCOSUR, ASEAN
  - lidská práva – Rada Evropy
  -

Typologie podle delegování pravomocí

- **Silné delegování**
- **Střední delegování**
- **Slabé delegování**
- **Programová rozhodnutí**
- EU
- WTO
- G7
- **Operační rozhodnutí, implementace**
- IMF, Světová banka
- OSN v oblasti bezpečnosti
- OBSE

Režimy a normy:

příklady režimů

- režim pro nešíření jaderných zbraní (Non-proliferation Treaty, 1970) – zásady, normy, pravidla, rozhodovací procedury
-
- režim mezinárodního obchodu (GATT, 1947) – zásady, normy, pravidla, rozhodovací procedury

rozlišení MO a režimů – režimy jsou omezeny na určitou tematickou oblast mezinárodních vztahů a nejsou aktéry - nemají vlastní byrokratický aparát

Globální vládnutí – akademická utopie (?)

- systém vládnutí založený na sdílených cílech, který nemá nutně formální základ a nástroje ozbrojené síly, zahrnuje vládní i nevládní aktéry
- dva klíčové atributy – existence pravidel, absence nadnárodní autority
- alternativní typy - mezinárodní anarchie, světová hegemonie, světový stát
-
- **čtyři typy mezinárodního systému podle institucionalizace, dvě kritéria:**
- existují a jsou dodržována pravidla?
- existuje nadnárodní autorita (hierarchie)?
-
- současné postavení je směsí globálního vládnutí (global governance), se silnými rysy mezinárodní anarchie. **Geopolitická proměna světa!** síly, zahrnuje vládní i nevládní aktéry

•	• hierarchie (1)	• hierarchie (0)
• pravidla (1)	• světový stát	• globální vládnutí
• pravidla (0)	• světová hegemonie	• mezinárodní anarchie

Administrativa mezinár. organizací jako aktér

- **loajalita k MO** namísto národní loajality = **nestrannost** – administrativní namísto politické funkce
- **nezávislost** – pracovní vztah přímo k MO
- **odbornost a geografická vyváženost** jako principy výběru pracovníků (dnes i **gender**)
- administrativní zajištění působení MO, ale často i leadership
- administrativní aparát zastupuje kolektivní zájmy členských států i vlastní byrokratické zájmy (sekretariát OSN – asi 9000 zaměstnanců, EU až 50 tis.)

hlavní funkce: administrativní, řízení mírových operací a zprostředkovávání v mezinárodních konfliktech, příprava studií týkajících se ekonomických a sociálních otázek

Finanční příspěvky (příspěvkové škály)

Zájmové/nevládní skupiny

- vzájemná výhodnost vztahů (poskytují informace, lobují, kontrolují působení vlád)
- náplň působení – poskytování informací, lobování, kontrola působení vlád

Epistémická společenství

- síť odborníků s uznávanou odborností a kompetencí v určité oblasti a schopností vytvářet politicky relevantní poznatky v dané oblasti

Rozhodovací proces v mezinárodních organizacích

Modely rozhodování:

1. **model mezivládního vyjednání**: zájmech a moci států, „nejmenší společný jmenovatel“ nebo „výměnné obchody“, rozhodují nejsilnější státy, omezená role administrativního aparátu
2. **model většinového hlasování**: klíčovým faktorem opět zájmy států, dominantním typem jednání je ale vytváření většinových koalic - namísto uplatňování mocenské převahy - administrativní aparát – výraznější role, nejen zprostředkování, ale i vytváření agendy
3. **model byrokratické delegování kompetencí na mezinárodní instituci**
- 4.

Výstupy rozhodovacího procesu

-

Politiky (programová rozhodnutí)

Operační aktivity (operační rozhodnutí)

Komunikace (informační aktivity)

1.

2.

Orgány mezinárodních organizací

plenární orgány

- **nejvyšší rozhodovací orgány**, zástupci všech ČS, hlasovací principy – většinou jednomyslnost, prostá většina
-

výkonné orgány

- **implementace a výkon rozhodnutí plenárních orgánů**, dohled nad administrativním aparátem

administrativní aparát

- zpravidla Sekretariát („nadmárodní“ princip), zastupování zájmů organizace, nepodléhá instrukcím ČS

soudní orgány

- řeší spory mezi ČS, ČS a orgány MO a mezi orgány MO

parlamentní shromáždění

poskytování legitimacy, OSCE, NATO, Rada Evropy, (EU)

orgány zastupující sociální zájmy

- pozorovatelský nebo konzultační status, rovněž zvyšování legitimacy

NATO

I CERTIFY THAT the foregoing is a true copy of the North Atlantic Treaty signed at Washington on April 4, 1949 in the English and French languages, the signed original of which is deposited in the archives of the Government of the United States of America.

IN TESTIMONY WHEREOF, I, DEAN ACHESON, Secretary of State of the United States of America, have hereunto caused the seal of the Department of State to be affixed and my name subscribed by the Authentication Officer of the said Department, at the city of Washington, in the District of Columbia, this fourth day of April, 1949.

Dean Acheson
Secretary of State

By

J. P. Chauvin
Authentication Officer
Department of State

NATO v kostce

Vznik **4. 4. 1949** s cílem **zadržování SSSR**, jeho **odstrašení, kolektivní obrana** proti SSSR a jeho spojencům, **posilování a šíření demokratických principů** v člen členských státech Aliance (myšlenka demokratického míru).

Lord Ismay: *Keep Russians out, Americans in and Germany Down*)

Mezivládní organizace, která rozhoduje na základě **konsensu – jednomyslnosti** = **každý členský stát může teoreticky zablokovat jakékoli rozhodnutí.**

Hlavní principy shrnuty v Severoatlantické smlouvě (také Washingtonská smlouva)

Nejvyšším rozhodovacím orgánem je **Severoatlantická rada**. Zasedá jednou za půl roku ve formaci ministrů zahraničních věcí /obran, nebo každý týden (v krizích i častěji) ve formaci stálých představitelů. Jednou za delší období (rok až dva) zasedá ve formaci hlav států a vlád – summit NATO. Severoatlantické radě **předsedá generální tajemník** (momentálně Jens Stoltenberg).

K vrcholným orgánům patří Výbor pro obranné plánování a Skupina pro jaderné plánování. Nejvyšším vojenským orgánem NATO je Vojenský výbor, který předkládá návrhy a doporučení Severoatlantické radě, Výboru pro obranné plánování a Skupině pro jaderné plánování

Pod těmito orgány jsou vytvořeny pracovní skupiny a výbory.

Dvě **vojenská velitelství**

Velitelství spojeneckých sil pro operace (**ACO**)
Sídlo v SHAPE (Mons), velí SACEUR

Velitelství spojeneckých sil pro transformaci (**ACT**)

IS / IMS / NMAs - stálých zaměstnanců je zhruba
4000.

Severoatlantická smlouva

Article 1

The Parties undertake, as set forth in the Charter of the United Nations, to **settle any international dispute in which they may be involved by peaceful means** in such a manner that international peace and security and justice are not endangered, and to refrain in their international relations from the threat or use of force in any manner inconsistent with the purposes of the United Nations.

Article 2

The Parties will contribute toward the further development of **peaceful and friendly international relations** by strengthening their free institutions, by bringing about a better understanding of the principles upon which these institutions are founded, and by promoting conditions of stability and well-being. They will seek to eliminate conflict in their international economic policies and will encourage economic collaboration between any or all of them.

Article 3

In order more effectively to achieve the objectives of this Treaty, the Parties, separately and jointly, by means of continuous and effective self-help and mutual aid, **will maintain and develop their individual and collective capacity to resist armed attack.**

Article 4

The Parties **will consult** together whenever, in the opinion of any of them, the territorial integrity, political independence or security of any of the Parties is threatened.

Article 5

The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defence recognised by Article 51 of the Charter of the United Nations, will assist the Party or Parties so attacked by taking forthwith, individually and in concert with the other Parties, such action as it deems necessary, including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area.

Any such armed attack and all measures taken as a result thereof shall immediately be reported to the Security Council. Such measures shall be terminated when the Security Council has taken the measures necessary to restore and maintain international peace and security .

Article 6

For the purpose of Article 5, an armed attack on one or more of the Parties is deemed to include an armed attack:

- on the **territory** of any of the Parties in Europe or North America, on the Algerian Departments of France ², on the territory of Turkey or on the Islands under the jurisdiction of any of the Parties in the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer;
- on the **forces, vessels, or aircraft** of any of the Parties, when in or over these territories or any other area in Europe in which occupation forces of any of the Parties were stationed on the date when the Treaty entered into force or the Mediterranean Sea or the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer.

•

Article 7

This Treaty does not affect, and shall not be interpreted as affecting in any way the rights and obligations under the Charter of the Parties which are members of the United Nations, or the primary responsibility of the Security Council for the maintenance of international peace and security.

Article 8

Each Party declares that none of the international engagements now in force between it and any other of the Parties or any third State is in conflict with the provisions of this Treaty, and undertakes not to enter into any international engagement in conflict with this Treaty.

Article 9

The Parties hereby **establish a Council**, on which each of them shall be represented, to consider matters concerning the implementation of this Treaty. The Council shall be so organised as to be able to meet promptly at any time. The Council shall set up such subsidiary bodies as may be necessary; in particular it shall establish immediately a defence committee which shall recommend measures for the implementation of Articles 3 and 5.

Article 10

The Parties **may, by unanimous agreement, invite any other European State in a position to further the principles of this Treaty and to contribute to the security of the North Atlantic area to accede to this Treaty.** Any State so invited may become a Party to the Treaty by depositing its instrument of accession with the Government of the United States of America. The Government of the United States of America will inform each of the Parties of the deposit of each such instrument of accession.

Article 11

This **Treaty** shall be **ratified** and its provisions carried out by the Parties in accordance with their respective constitutional processes. The instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which will notify all the other signatories of each deposit. The Treaty shall enter into force between the States which have ratified it as soon as the ratifications of the majority of the signatories, including the ratifications of Belgium, Canada, France, Luxembourg, the Netherlands, the United Kingdom and the United States, have been deposited and shall come into effect with respect to other States on the date of the deposit of their ratifications.

Article 12

After the Treaty has been **in force for ten years**, or at any time thereafter, the Parties shall, **if any of them so requests, consult together** for the purpose of **reviewing** the Treaty, having regard for the factors then affecting peace and security in the North Atlantic area, including the development of universal as well as regional arrangements under the Charter of the United Nations for the maintenance of international peace and security.

Article 13

After the Treaty has been **in force for twenty years**, any Party **may cease to be a Party one year after its notice of denunciation** has been given to the Government of the United States of America, which will inform the Governments of the other Parties of the deposit of each notice of denunciation.

Article 14

This Treaty, of which the English and French texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. Duly certified copies will be transmitted by that Government to the Governments of other signatories.

Členské státy 30 členů

Individuální akční plán partnerství

IPAP

Gruzie, Ázerbájdžán, Arm=nie, Kazachstán, Moldavsko, Srbsko

Rada NATO-Rusko

Partnerství pro mír (fP), EAPC

Komise NATO – Ukrajina

Rada NATO – Gruzie

**Středomořský dialog (1994) a Istanbulská iniciativa spolupráce
(2004)**

Diskuse

**Veřejná diplomacie jako
nástroj zahraniční politiky
CEVRO**